

Ο Θεσμός των Δημοτικών Βιβλιοθηκών στην Κύπρο
Νοέμβριος 2016

Ο θεσμός των Δημοτικών και Κοινοτικών Βιβλιοθηκών στην Κύπρο άρχισε το 1962 μόλις δύο χρόνια μετά την Ανεξαρτησία της Κύπρου. Σήμερα λειτουργούν 35 Δημοτικές και 147 Κοινοτικές Βιβλιοθήκες οι οποίες διοικούνται από τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Την ευθύνη για την ίδρυση, λειτουργία και οικονομική στήριξη των πιο πάνω βιβλιοθηκών την έχει το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Το ύψος της επιχορήγησης των Δημοτικών Βιβλιοθηκών εξαρτάται από τον όγκο του υλικού που διαθέτουν, τον αριθμό χρηστών που εξυπηρετούν, το προσωπικό που διαθέτουν και το ωράριο λειτουργίας τους, ενώ οι Κοινοτικές Βιβλιοθήκες επιχορηγούνται κατά το ήμισυ του προϋπολογισμού που υποβάλλουν στην αρχή κάθε χρόνου. Εκτός από την οικονομική στήριξη οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού αγοράζουν κάθε χρόνο αριθμό σημαντικών Κυπριακών εκδόσεων τις οποίες δωρίζουν στις Δημοτικές και Κοινοτικές Βιβλιοθήκες

Τόσο οι Δημοτικές όσο και οι Κοινοτικές βιβλιοθήκες είναι υποχρεωμένες να υποβάλλουν προς το Υ.Π.Π. ετήσια έκθεση λειτουργίας η οποία περιλαμβάνει πληροφορίες όπως:

- Πόσος είναι ο πληθυσμός του Δήμου ή της Κοινότητας
- Πόσους τόμους βιβλίων ή περιοδικών διαθέτει η βιβλιοθήκη
- Πόσοι τόμοι προστέθηκαν κατά τον τελευταίο χρόνο
- Πόσα μέλη έχει η βιβλιοθήκη
- Ποιο το ωράριο λειτουργίας της βιβλιοθήκης
- Αν έχει καταλογογραφηθεί η συλλογή της Βιβλιοθήκης ή σε ποιο ποσοστό έχει προχωρήσει η καταλογογράφηση της συλλογής
- Ετήσιο προϋπολογισμό (αγορές βιβλίων, ενοίκιο κτιρίων, μισθοί κ.ά.)

Οι συλλογές των βιβλιοθηκών αυτών αριθμούν, η μικρότερη γύρω στις 3500 τόμους βιβλίων, η μεγαλύτερη 80000. Οι περισσότερες έχουν δημιουργήσει Ιστορικό Αρχείο που στόχο έχει την συλλογή και διαφύλαξη ιστορικού και λαογραφικού υλικού που αναφέρεται στο Δήμο ή την Κοινότητα.

Οι βιβλιοθήκες των μεγάλων Δήμων μερικές των οποίων έχουν ζωή πέραν των 80 χρόνων και διαθέτουν αξιόλογες συλλογές και σπάνιο υλικό όπως μοναδικές εκδόσεις σπάνιων εφημερίδων (Δημοτική Βιβλιοθήκη Λεμεσού), την πρώτη ποιητική συλλογή που εκδόθηκε στην Κύπρο το 1879 με τίτλο «Ποιημάτια» (Δημοτική Βιβλιοθήκη Λάρνακας). Σπάνιο υλικό διέθετε και η Δημοτική Βιβλιοθήκη Αμμοχώστου αλλά με την κατάληψη της πόλης από τους Τούρκους το 1974 έχει απολεσθεί. Οι Δημοτικές Βιβλιοθήκες αποτελούν μεγάλο κεφάλαιο της ιστορίας των Κυπριακών Βιβλιοθηκών.

Η συνεχής αύξηση του όγκου της πληροφόρησης υποχρεώνει τις Δημοτικές Βιβλιοθήκες να αναπροσαρμόσουν τον τρόπο λειτουργίας τους επεκτείνοντας τις υπηρεσίες τους εφαρμόζοντας νέους τρόπους πρόσβασης, ενώ παράλληλα υιοθετούν νέες πολιτικές εμπλουτισμού των συλλογών τους για κάλυψη των συνεχών αυξανόμενων αναγκών των χρηστών τους. Οι υπεύθυνοι των Βιβλιοθηκών αντιλαμβάνονται πλέον ότι θα πρέπει οι Βιβλιοθήκες τους να αποτελούν μέρος μιας μεγάλης αλυσίδας που σκοπό θα έχει την εξυπηρέτηση των χρηστών όχι μόνο της τοπικής κοινωνίας αλλά ενός μεγαλύτερου συνόλου και γιατί όχι στην περίπτωση της Κύπρου ολόκληρου του πληθυσμού μέσα στα πλαίσια μιας ενιαίας συνεταιριστικής βιβλιοθήκης.

Με την έκρηξη των νέων τεχνολογιών αντιλαμβάνεται κανείς ότι μια μικρή βιβλιοθήκη της οποίας το προσωπικό αποτελείται από μόνο ένα άτομο και αυτό χωρίς εξειδικευμένες γνώσεις βιβλιοθηκονομίας με μόνο εφόδιο την πείρα και την αγάπη του για το βιβλίο δεν μπορεί να εξυπηρετήσει τους χρήστες της αφού δεν έχει την δυνατότητα δημιουργίας καταλόγων με υψηλές προδιαγραφές, συνδέσεις με βάσεις δεδομένων, συνεργασίες με άλλες βιβλιοθήκες, δημιουργία παράλληλης ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης στα πλαίσια μετεξέλιξης της από παραδοσιακή, σε ένα σύγχρονο πληροφοριακό κέντρο.

Πρέπει λοιπόν στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης για εφαρμογή ίσων ευκαιριών μάθησης, να δώσουμε την δυνατότητα πρόσβασης σε όλες τις πηγές πληροφόρησης και στον πιο απομακρυσμένο χρήστη.

Το Υ.Π.Π. σε μια προσπάθεια καταλογογράφησης των συλλογών των βιβλιοθηκών αυτών σε συνεργασία με το ΕΚΤ αποφάσισε την εισαγωγή του αυτοματοποιημένου συστήματος ABEKT σε όλες τις Δημοτικές Βιβλιοθήκες. Η προσπάθεια συνεχίζεται και οι συλλογές των βιβλιοθηκών αυτών παρουσιάζονται μέσω της ιστοσελίδας cln.com.cy (Cyprus Library Network). Μια άλλη προσπάθεια που έχει αρχίσει πάνω

σε πιλοτική μορφή είναι η δημιουργία ενός ενιαίου Συλλογικού Καταλόγου Κυπριακών Βιβλιοθηκών. Στην προσπάθεια αυτή συμμετέχει και η βιβλιοθήκη του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου αναλαμβάνοντας την βιβλιοθηκονομική υποστήριξη της καταλογογράφησης της συλλογής της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Λεμεσού. Μέσα στις άμεσες προτεραιότητες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού είναι η ανάπτυξη του ενιαίου συλλογικού καταλόγου σε συνεργασία με τις βιβλιοθήκες των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Πρόσθετα οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού σε συνεργασία με τη Βιβλιοθήκη του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου έχουν προχωρήσει σε μελέτη για εγκατάσταση νέου μηχανογραφικού συστήματος για μεγαλύτερη ευελιξία στην παρουσίαση και οργάνωση των συλλογών τους. Στο παρόν στάδιο έχουν εκτελεστεί όλες οι απαραίτητες παραμετροποιήσεις προκειμένου να εμφανίζονται όλες οι εγγραφές συγκεκριμένων βάσεων δεδομένων όπως (Κυπριακή Βιβλιογραφία, Σεβέριος Βιβλιοθήκη και Λύκειο Κολοσσίου). Με το εν λόγω λογισμικό έχει μηχανογραφηθεί η Δημοτική Βιβλιοθήκη της Πάφου με τη βοήθεια λειτουργών της βιβλιοθήκης του ΤΕΠΑΚ υπό την εποπτεία της ΚΕΒΕΠ.

Παράλληλα με τα πιο πάνω, η Ένωση Δήμων μελέτησε το ενδεχόμενο παρουσίασης των συλλογών των Δημοτικών Βιβλιοθηκών και μέσω δικής της ιστοσελίδας. Η Ένωση Δήμων βλέποντας την όλη προσπάθεια που γίνεται για καταλογογράφηση των συλλογών των Δημοτικών Βιβλιοθηκών, τις απαιτήσεις των χρηστών για πιο εξειδικευμένη εξυπηρέτηση, την ανάγκη σωστής συγκρότησης των συλλογών με σκοπό να ανταποκρίνονται μέσα από πληθώρα δεδομένων στην ζητούμενη πληροφορία αποφάσισε όπως θεσμοθετηθεί ο ρόλος του επιστήμονα βιβλιοθηκονόμου και έχει προχωρήσει στην κατάθεση σχεδίων Υπηρεσίας για Δημοτικούς Βιβλιοθηκονόμους, οι οποίοι απαραίτητα θα πρέπει να κατέχουν Πτυχίο Βιβλιοθηκονομίας.

Η ύπαρξη επιστημόνων βιβλιοθηκονόμων στις βιβλιοθήκες αυτές θα δώσει την δυνατότητα ανάπτυξης των συλλογών του με σωστό τρόπο και με βάση τα διεθνή πρότυπα καθώς και στην συνεργασία μεταξύ τους που σκοπό θα έχει την πληρέστερη εξυπηρέτηση χρηστών. (4 Δημοτικές βιβλιοθήκες διευθύνονται από απόφοιτους Σχολών Βιβλιοθηκονομίας)

Μια άλλη ενθαρρυντική είδηση είναι ότι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενδιαφέρονται για ανέγερση κτιρίων ειδικών για στέγαση Βιβλιοθηκών όπως έπραξε ο Δήμος Στροβόλου.

Αρκετές Δημοτικές Βιβλιοθήκες έχουν αναπτύξει διάφορες δραστηριότητες που σκοπό έχουν την προβολή του έργου τους αλλά και την προσφορά ίσων ευκαιριών για μάθηση, ψυχαγωγία αλλά και τη διαβίωση μάθηση. Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων αυτών, εντάσσονται και προγράμματα διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς όπως ψηφιοποίηση σπάνιων βιβλίων, τοπικών εφημερίδων, δημιουργία αρχείων λαϊκής παράδοσης κ.ά.

Επιγραμματικά αναφέρουμε διάφορες δραστηριότητες που έχουν αναπτύξει μερικές Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Κύπρου:

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λευκωσίας

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λευκωσίας έχει αναπτύξει συνεργασία με τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου για δημιουργική απασχόληση παιδιών ηλικίας 6-12 ετών καθημερινά σε ειδικό χώρο ο οποίος βρίσκεται στις εγκαταστάσεις της βιβλιοθήκης με την ονομασία «Παιγνιοθήκη». Σε αυτό το χώρο υπάρχουν επιτραπέζια παιχνίδια, παιδικά βιβλία και Η/Υ τα οποία αξιοποιούνται δημιουργικά από τα παιδιά. Μια άλλη συνεργασία που έχει αναπτύξει η βιβλιοθήκη είναι η παρουσίαση της λογοτεχνίας κάθε χώρας που προεδρεύει της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνδυασμό με έκθεση βιβλίων της τιμώμενης χώρας.

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Στροβόλου

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Στροβόλου σε συνεργασία με σχολεία του Δήμου Στροβόλου και συγγραφείς παιδικής λογοτεχνίας μέλη του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού Νεανικού Βιβλίου διοργανώνει τα «Λογοτεχνικά Πρωινά». Τα «Λογοτεχνικά Πρωινά» είναι οργανωμένες συναντήσεις παιδιών με τους συγγραφείς τα πρωινά κάθε Τετάρτης και στόχο έχουν την εξοικείωση των παιδιών από την παιδική ηλικία με τους χώρους των Βιβλιοθηκών και τη ανάπτυξη φιλιαναγνωσίας στους ενδυνάμει μελλοντικούς ενήλικες χρήστες. Στα πλαίσια των «Λογοτεχνικών πρωινών» τα παιδιά συζητούν με τους συγγραφείς για το περιεχόμενο των βιβλίων και παράλληλα γίνεται και παρουσίαση βιβλίων των παρόντων συγγραφέων από τα ίδια τα παιδιά.

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Στροβόλου συνεργάζεται με διάφορα βιβλιοπωλεία και εκδοτικούς οίκους για παρουσίαση νέων εκδόσεων. Διοργανώνει εκδηλώσεις όπως για παράδειγμα για την παγκόσμια ημέρα

παιδικού βιβλίου, γιορτές Χριστουγέννων και Πάσχα, βραβεύει τακτικούς αναγνώστες σε ειδικές τελετές αλλά και διοργανώνει ομάδες ανάγνωσης για διάφορες ηλικίες στους χώρους της βιβλιοθήκης με αναγνώστη τον ίδιο τον συγγραφέα όταν είναι δυνατόν. Επίσης συνεργάζεται με την Βιβλιογραφική Εταιρεία Κύπρου με παρουσιάσεις που σχετίζονται με το βιβλίο.

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λεμεσού

Η λειτουργία της Δημοτικής Βιβλιοθήκης άρχισε το 1945 όταν η Κύπρος ήταν ακόμα αποικία της Μεγάλης Βρετανίας. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη ανέπτυξε πλούσια δραστηριότητα στον εκδοτικό τομέα. Αξιολογότετη υπήρξε η έκδοση των ποιημάτων του Βασίλη Μιχαηλίδη στα 1960, που μέχρι σήμερα παράμενε σημαντική πηγή αναφοράς, για τους μελετητές του έργου του εθνικού μας ποιητή.

Σήμερα η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λεμεσού είναι μια από τις πλουσιότερες της Κύπρου. Διαθέτει περίπου 80.000 βιβλία, πολλές χιλιάδες λογοτεχνικά, επιστημονικά και άλλα περιοδικά, πλούσια συλλογή παιδικής λογοτεχνίας κ.ά. Ιδιαίτερα αξιόλογη είναι η μεγάλη σειρά πολύτιμων παλαιτύπων της Βιβλιοθήκης, καθώς και οι πλήρεις σειρές εφημερίδων, που διαθέτει και χρονολογούνται από το 1888 έως σήμερα. Οργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα για τους μαθητές των δημοτικών σχολείων. Η καταλογογράφηση της συλλογής της βρίσκεται στα τελευταία στάδια της ολοκλήρωσης της.

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λάρνακας

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη με τη δημιουργία του Παιδικού Τμήματος και για σκοπούς γνωριμίας οργανώνει εκπαιδευτικές επισκέψεις πάνω σε προγραμματισμένη βάση με την συμμετοχή μαθητών δημοτικού, αλλά και νηπιαγωγείων. Επίσης η βιβλιοθήκη στα πλαίσια της πολιτιστικής και κοινωνικής της προσφοράς διοργανώνει διαλέξεις με θέματα ποικίλου ενδιαφέροντος στους χώρους της βιβλιοθήκης καθώς και εκθέσεις κυρίως κυπριακού βιβλίου. Διαθέτει επίσης αξιόλογη συλλογή νομικών βιβλίων, Κυπρολογικό υλικό καθώς επίσης και μοναδικές συλλογές ξενόγλωσσων λογοτεχνιών όπως Ρωσικής και Τσέχικης. Επιπρόσθετα γίνονται διηγήσεις παραμυθιών από ηθοποιούς της Πόλης.

Δημοτική Βιβλιοθήκη Λακατάμιας

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λακατάμιας έχει αναπτύξει πλούσια δράση δημιουργώντας την Αναγνωστική Λέσχη. Επίσης γίνονται στους χώρους της Βιβλιοθήκης παρουσιάσεις βιβλίων και δέχεται οργανωμένες επισκέψεις από σχολεία τόσο Δημοτικής όσο και Μέσης εκπαίδευσης.

Δημοτική Βιβλιοθήκη Δερύνειας.

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Δερύνειας διοργανώνει εκδηλώσεις/αφιερώματα για σημαντικούς Κύπριους συγγραφείς, παρουσιάσεις βιβλίων και εκδηλώσεις ανάγνωσης παιδικών βιβλίων από τους ίδιους τους συγγραφείς.

Δημοτική Βιβλιοθήκη Λατσιών.

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λατσιών δέχεται οργανωμένες επισκέψεις από σχολεία Δημοτικής και Μέσης εκπαίδευσης. Η συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Λατσιών είναι πλήρως μηχανογραφημένη.

Δημοτική Βιβλιοθήκη Λειβαδιών

Η Κυπριακή Βιβλιοθήκη σε συνεργασία με την Παγκύπρια Οργάνωση Προώθησης του Γραμματισμού έχουν αρχίσει πάνω σε πιλοτική βάση την ίδρυση Λεσχών Ανάγνωσης, δημιουργώντας την πρώτη στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Λειβαδιών. Οι Λέσχες Ανάγνωσης έχουν σκοπό να φέρουν τους αναγνώστες μαζί, ικανοποιώντας τις πνευματικές και πολιτιστικές ανησυχίες και ανάγκες τους.

Με την λειτουργία Λέσχης Ανάγνωσης μέσα στις βιβλιοθήκες τα οφέλη για κάθε Δήμο θα είναι πολλαπλά και μακρόχρονα αφού η δραστηριότητα των Λεσχών:

- Θα βοηθήσει στην αξιοποίηση της βιβλιοθήκης και των στελεχών της από περισσότερες ομάδες και κοινωνικά σύνολα.
- Θα βοηθήσει στην δραστηριοποίηση και ενεργό συμμετοχή αριθμού δημοτών στην πολιτιστική και κοινωνική δραστηριότητα του Δήμου της Κοινότητας.
- Μπορεί να βοηθήσει στην στήριξη των ανέργων συμπολιτών μας μέσω της πνευματικής απασχόλησης.
- Να βοηθήσουν τα κοινωνικά προγράμματα των Δήμων και των Κοινοτήτων για κοινωνική αλληλεγγύη, την μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού, της νεανικής παραβατικότητας, των

φαινομένων ρατσισμού και της πνευματικής στήριξης ατόμων και ειδικά παιδιών που βιώνουν την φτώχεια.

- Να δημιουργήσουν ενεργούς πολίτες που θα στηρίζουν τις πολιτιστικές και άλλες δραστηριότητες των Δήμων και Κοινοτήτων.
- Να φέρει κοντά στους δημότες επώνυμους πολίτες μέσα από την δραστηριότητα στήριξης των Λεσχών.

Την Πέμπτη 27 Οκτωβρίου 2016 ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού τέλεσε τα εγκαίνια μιας νέας Δημοτικής Βιβλιοθήκης, της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Γερίου η οποία στεγάζεται στους χώρους του γυμνασίου Γερίου. Η στέγαση της Βιβλιοθήκης στο συγκεκριμένο χώρο αποσκοπεί στην προσπάθεια κάλυψης όλων των εκπαιδευτικών και συνάμα ερευνητικών αναγκών τόσο της σχολικής μονάδας όσο και των Δημοτών γενικότερα. Μέσα από την αξιοποίηση των σχολικών χώρων επιτυγχάνεται η υγιής πνευματική ενασχόληση των Δημοτών οι οποίοι έχουν την ευχέρεια να χρησιμοποιήσουν το ήδη σημαντικό υλικό της Βιβλιοθήκης προς όφελός τους.

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού βρίσκεται σε διαδικασία ενεργοποίησης του Συμβουλίου Βιβλιοθηκών το οποίο δημιουργήθηκε επί Υπουργίας Ανδρέα Δημητρίου και το οποίο για διάφορους λόγους παρέμεινε ανενεργό. Στο συμβούλιο βιβλιοθηκών συμμετείχαν εκπρόσωποι των Πολιτιστικών Υπηρεσιών, ο Διευθυντής της Κυ.Βι, ο διευθυντής της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου, ο διευθυντής της Βιβλιοθήκης του ΤΕΠΑΚ, εκπρόσωπος από το Ανοικτό Πανεπιστήμιο και την ΚΕΒΕΠ και πρυτάνεις ή αντιπρόσωπο των ιδιωτικών Πανεπιστημίων. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το ενδιαφέρον της Παγκύπριας Οργάνωσης Πενταμελούς Οικογένειας που με επιστολή της ζητά τη δημιουργία «**Επιτροπής για το μέλλον των Βιβλιοθηκών**» ως επίσης και της Παγκύπριας Οργάνωσης Προώθησης του Γραμματισμού η οποία ζητά τη συνδιοργάνωση συνεδρίου με θέμα το Μέλλον των Βιβλιοθηκών - Βιβλιοθήκες 2020

Η συνεργασία μεταξύ των δημόσιων βιβλιοθηκών είναι επιβεβλημένη. Με την στενή συνεργασία σε θέματα εισαγωγής νέων τεχνολογιών, εμπλουτισμού των συλλογών, κοινών προγραμμάτων προβολής του έργου τους, οι βιβλιοθήκες αυτές θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στις αρχές του Manifesto της UNESCO (1994) το οποίο τις καθορίζει σε τοπικά κέντρα πληροφόρησης τα οποία θα παρέχουν κάθε είδους πληροφορίας και γνώσης για τους πολίτες ανεξαρτήτως φύλου, χρώματος, ηλικίας, θρησκείας και γλώσσας.

Κλείνοντας αισθάνομαι την ανάγκη να αναφερθώ και στην Κυπριακή Βιβλιοθήκη η οποία διαθέτει αξιόλογο και μοναδικό Κυπρολογικό υλικό. Επιπρόσθετα, η Κυπριακή Βιβλιοθήκη συμμετέχει στην Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Europeana και έχει την ευθύνη για την τροφοδότηση της με υλικό Πολιτιστικού περιεχομένου από όλη την Κύπρο με κύριους συνεργάτες τη βιβλιοθήκη του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου, τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου και το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών έχοντας μέχρι στιγμή μεταφορτώσει 20546 εγγραφές. Μέσα από τη νεοσύστατη Ψηφιακή Πλατφόρμα της Κυπριακής Βιβλιοθήκης η οποία λειτουργεί μέσω λογισμικού ανοικτού κώδικα φιλοξενούνται σε ψηφιακή μορφή, μεταξύ άλλων, αξιόλογες συλλογές όπως η Cyprus Gazette που μετονομάστηκε σε Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας από το έτος 1878 μέχρι σήμερα, η κυανή Βίβλος Cyprus Blue Books η οποία περιλαμβάνει όλες τις δημοσιονομικές δραστηριότητες του κράτους.